

АРТЮХ-ПАСЮТАОлена Василівна
ev10111988@gmail.comк.е.н., доцент, Полтавський
інститут економіки і права
Відкритого міжнародного
університету розвитку людини
"Україна"**КРАВЧЕНКО**Алла Петрівна
allakravch@yahoo.comк.ю.н., доцент кафедри, Полтавський
інститут економіки і права Відкритого
міжнародного університету розвитку
людини "Україна"**ТОВСТА**Світлана Петрівна
kalyna-sv@ukr.netстарший викладач, Полтавський
інститут економіки і права Відкритого
міжнародного університету розвитку
людини "Україна"

УДК 343.148.5

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ**COURT AND ECONOMIC EXAMINATION: THEORETICAL-METHODICAL ASPECT**DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2020.8.4>*ARTIUKH-PASIUTA Olena Vasylivna – PhD in Economics, Associate Professor, Poltava Institute of Economics and Law of Open International University of Human Development "Ukraine"**KRAVCHENKO Alla Petrivna – PhD in Law, Associate Professor of department, Poltava Institute of Economics and Law of Open International University of Human Development "Ukraine"**TOVSTA Svitlana Petrivna – Senior Lecturer, Poltava Institute of Economics and Law of Open International University of Human Development "Ukraine"*

Узагальнено та проаналізовано підходи до визначення сутності «судово-економічна експертиза», представлено власне її трактування. Запропоновано розподіл класу судово-економічних експертиз за родами та видами, що дозволить конкретизувати об'єкти судово-експертного дослідження. Удосконалено класифікацію методів судово-бухгалтерської експертизи, до яких авторами віднесено: філософські, загальнонаукові, часткові та специфічні методи (судової бухгалтерії та економіко-правового аналізу).

* * *

Обобщены и проанализированы подходы к определению сущности «судебно-экономическая экспертиза», представлено авторское понятие. Предложено деление класса судебно-экономических экспертиз по родам и видам, что позволит конкретизировать объекты судебно-экспертного исследования. Усовершенствована классификация методов судебно-бухгалтерской экспертизы, к которым авторами включены: философские, общенаучные, частные и специфические методы (судебной бухгалтерии и экономико-правового анализа).

* * *

The reform of the judicial system in Ukraine is accompanied by the criminalization of society and the rapid growth of offenses in the economic sphere. At the same time, the implementation of the principle of inevitability of punishment involves the maximum use in court proceedings of the results of forensic economists and necessitates the appointment and conduct of forensic economic examination during the pre-trial investigation or trial of economic crimes.

Based on the generalization of the interpretation of the category "forensic economic expertise" by various authors, forensic economic expertise is proposed to understand procedural research, which is carried out through the application of special scientific and practical knowledge of forensic economist and allows to solve economic issues. investigation or court in order to resolve criminal, civil-administrative, arbitration or economic disputes.

The concepts of classification systems of forensic economic examination considered by scientists, forensic experts, practitioners and legislators do not take into account all the specifics of the examination, and therefore, presuppose the existence of certain problems that need to be solved. Therefore, the authors propose the division of the class of forensic economic examinations by genera and species, which will specify the tasks and limits of competence of each genus and type of such examinations, objects of forensic research and criteria for developing appropriate methods.

Comparative analysis of scholars' views on the list and classification of methods of forensic economic examination that can be used in the work of forensic economist, allowed to present the most appropriate and effective, namely: philosophical, general, partial and specific methods that are closely related communication.

Ключові слова: експертиза економічних операцій, експертиза облікового процесу, економічні злочини, судово-економічна експертиза, судовий експерт-економіст

Ключевые слова: експертиза економічних операцій, експертиза учетного процесса, економічні злочини, судово-економічна експертиза, судовий експерт-економіст

Keywords: examination of economic operations, examination of the accounting process, economic crimes, forensic economic examination, forensic economist

ВСТУП

Реформування судово-правової системи в Україні супроводжується криміналізацією суспільства і стрімким зростанням правопорушень у економічній сфері. Водночас реалізація принципу невідворотності покарання передбачає максимальне використання у судовому процесі результатів діяльності судових експертів-економістів та зумовлює необхідність призначення і проведення судово-економічної експертизи під час досудового розслідування чи судового розгляду економічних злочинів.

Проблемним питанням судово-економічної експертизи присвятили свої праці науковці та судові експерти-практики: В.В. Вавілова, М.М. Виноградова, Л.В. Дікань, В.А. Єрмоленко, Н.І. Клименко, Т.О. Кривцова, І.В. Перезовова, В.В. Федчишина, О.В. Хомутенко та ін. Беззаперечною є наукова та практична значимість їхніх досліджень, проте науковці дотепер не змогли подолати розбіжності у поглядах стосовно сутності судово-економічної експертизи, класифікації різновидів судово-економічної експертизи, методів і прийомів, що складають методіку судово-економічної експертизи.

МЕТОЮ статті є вдосконалення теоретико-мето-

дичних аспектів судово-економічної експертизи в Україні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті використовувалися такі методи дослідження: аналіз, порівняння та узагальнення інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Практичний досвід сучасного судочинства стосовно прийняття рішень із кримінальних і адміністративних правопорушень, господарських та цивільних справ вказує на необхідність провадження судово-економічних експертиз.

Відправною точкою у дослідженні теоретико-методичних аспектів судово-економічної експертизи є насамперед різнобічний розгляд сутності поняття «судово-економічна експертиза». Огляд наукових праць вчених-економістів та судових-експертів практиків [1-5; 12; 17-19; 22-24] дає можливість авторам розглянути судово-економічну експертизу як: самостійний клас судової експертизи; процесуальну форму дослідження; процес використання спеціальних знань; дослідження діяльності підприємства; науку; процесуальну дію; специфічну галузь знань; процесуально врегульовану діяльність (рис. 1).

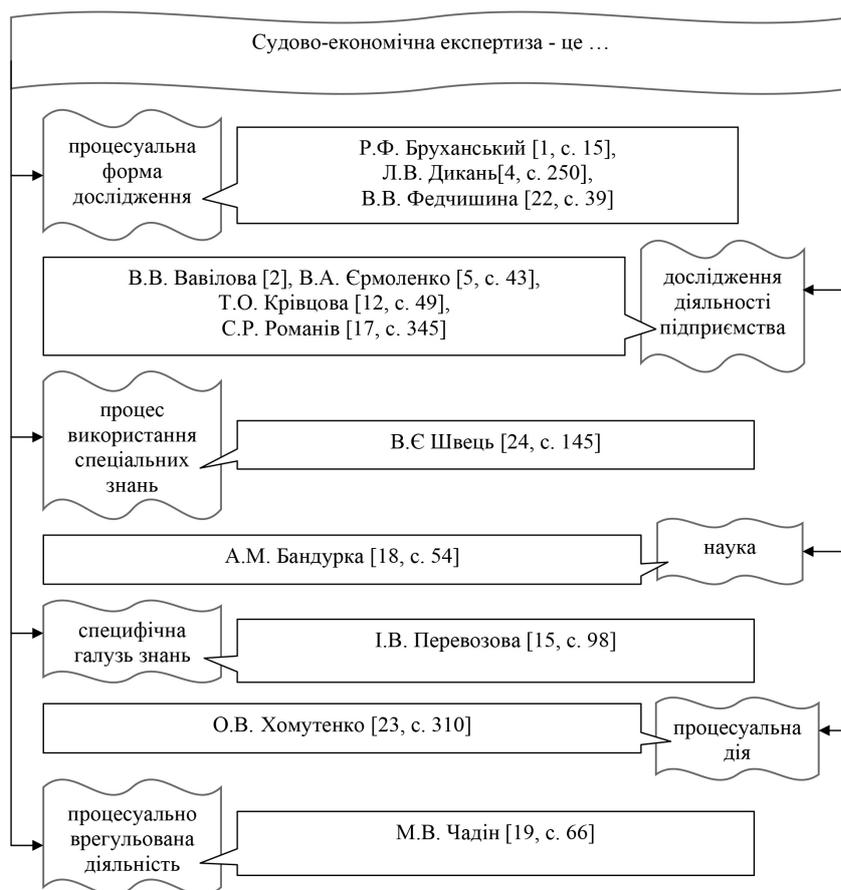

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «судово-економічної експертизи» [авторське узагальнення]

Через відсутність єдиного наукового визначення сутності поняття «судово-економічна експертиза», вважаємо за необхідне надати власне авторське визначення на основі інтерпретації цієї категорії у наукових

джерелах. Таким чином, судово-економічна експертиза – це процесуальне дослідження, яке здійснюється через застосування спеціальних наукових і практичних знань судового експерта-економіста та дозволяє вирі-

шувати економічні питання, що ставляться перед ним органами дізнання, досудового слідства або суду з метою вирішення кримінальної, цивільно-адміністративної, арбітражної справи чи господарських суперечок.

Особливої актуальності набуває дослідження класифікаційних ознак та класифікації родів судово-економічної експертизи. Так, до родів судово-економічної експертизи вченими віднесено: бухгалтерську, планово-фінансово-економічну, економіко-технологічну, економічну (господарської діяльності) експертизи і експертизу ціноутворення (В.І. Вінберг, Н.Т. Малаховська [9, с. 57]); судово-бухгалтерську, економіко-статистичну, планово-економічну, фінансово-кредитну, інженерно-економічну, експертизу цін і ціноутворення (Н.І. Клименко [8, с. 16]); фінансово-кредитну, економіко-статистичну експертизи та експертизу економіки праці (П.К. Пашюнас [9, с. 57]); судово-бухгалтерську та фінансово-економічну експертизи (М.М. Виноградова, М.Г. Нерсесян [3, с. 72]); судово-товарознавчу, економіко-управлінську експертизи (В.К. Степункова [9, с. 57-58]). Існує думка про необхідність виділення у самостійний рід судово-економічних експертиз податкову експертизу [16, ст. 84].

Комплексну класифікаційну систему судово-економічної експертизи наведено у науковій праці Г.А. Матусовського. Автор розглядає класифікацію судово-економічної експертизи за такими ознаками: за родом експертиз (судово-бухгалтерська, планово-економічна, фінансово-економічна, ціноутворююча, економіко-статистична експертиза, експертиза економіки праці тощо); за видом експертиз (фінансово-кредитна, економічна експертиза банківських операцій, економічна експертиза виробничих ресурсів, економіко-технологічна експертиза банківських операцій, економіко-технічна експертиза тощо); за галуззю економіки (промислова, аграрна, будівельна, сервісна, транспортно-комунікаційна тощо); за видами економічної діяльності (податкова, приватизаційна, страхова, інвестиційна, зовнішньоекономічна тощо), а також за спеціалізацією судово-економічних експертиз [9, с. 58].

Сучасна судово-економічна експертиза за напрямками дослідження розподіляється на бухгалтерську, фінансово-економічну та фінансово-кредитну експертизи [7, пп. 1.2.3 п. 1.2 розд. 1] та включає дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності; дослідження документів про економічну діяльність суб'єктів господарювання різних форм власності; дослідження документів фінансово-кредитних операцій.

Аналізуючи підходи науковців та законодавців до класифікації судово-економічної експертизи, зазначаємо, що загальним об'єктом усіх родів та видів судово-економічної експертизи є обліково-економічні операції. У зв'язку з цим автори пропонують судово-економічну експертизу поділити на два роди – експертизу облікового процесу та експертизу економічних операцій.

Перший рід судово-економічної експертизи – експертиза облікового процесу. Об'єктами судово-експертного дослідження є облікові операції. Видовий розподіл експертизи облікового процесу проведено з урахуванням існуючої в бухгалтерському обліку класи-

фікації фактів господарського життя. Так, в теорії бухгалтерського обліку факти господарського життя поділяють на факти стану, дії, події. Вважається, що факти-стану є констатацією того, що є; факти-дії – звичайної роботи, а факти-події – форс-мажорних обставин [14, с. 273]).

Експертиза фактів-стану. Відповідно до фактів-станів, авторами виділено наступні підвиди експертиз:

експертиза вартісного стану об'єктів обліку (наприклад, судовими експертами-економістами досліджується вартісний стан основних засобів, нематеріальних активів, запасів тощо);

експертиза стану фінансових результатів (показників фінансового стану) економічної діяльності підприємства (наприклад, судово-експертному дослідженню підлягає система економічних показників, які мають істотне значення у розслідуванні злочинів, пов'язаних з банкрутством підприємства (ст. 219 ККУ [13])).

Експертиза фактів-дій. Факти-дії, або господарські операції, досліджуються судовими експертами-економістами з позиції їх достовірного відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Експертиза факту-події. Факти-події в бухгалтерському обліку розглядаються як події, що настали в результаті негативних вчинків посадових осіб (наприклад, судово-експертне дослідження спрямоване на виявлення збитків від розкрадання, нестач, знищення (псування) матеріальних цінностей, що мають відношення до події злочину, передбачених ст.ст. 185-187, 191, 356, 364, 364¹, 366 ККУ [13]).

Крім того, автори вважають, що до видів експертизи облікового процесу слід віднести також експертизу організації та ведення бухгалтерського обліку. Судово-експертне дослідження буде спрямоване на розслідування фактів порушення у сфері оподаткування, соціального страхування, веденні бухгалтерського та податкового обліку, порядку формування та подання звітності суб'єктом господарювання, передбачених ст.ст. 163-1, 163-2, 163-4, 164-2, 165-1, 165-2, 165-5, ч. 1 ст. 186-3 КУпАП [10].

Другий рід судово-економічної експертизи – експертиза економічних операцій. Об'єктами судово-експертного дослідження виступають економічні операції. Враховуючи сутність та розподіл економічних операцій за ознакою «об'єкт угоди», авторами розроблена видова класифікація експертизи економічних операцій, яка включає три підвиди експертиз:

експертиза комерційних операцій. Судово-експертному дослідженню підлягають операції, пов'язані з виробництвом; торговельні (товарообмінні) операції, у т.ч. експортно-імпортні операції; операції з надання послуг (необхідність їх експертного дослідження може виникнути у розслідуванні фіктивного підприємництва й низки інших злочинів, передбачених ст. 205¹, 206, 206², 209 ККУ [13]);

експертиза операцій з розподілу та перерозподілу. Судово-експертному дослідженню підлягають операції з формування та розподілу капіталу, прибутку і доходів; операції, пов'язані з нарахуванням і сплатою податків, зборів; операції з оплати праці; операції з нарахування та сплати інших видів доходів (доходів від власності економічного суб'єкта, соціальні транс-

фертні виплати тощо). Експертне дослідження перерахованих операцій має значення у розслідуванні злочинів, передбачених ст.ст. 212, 212¹ ККУ [13];

експертиза фінансових операцій. Судово-експертному дослідженню підлягають операції, пов'язані з обігом дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння (у розслідуванні правопорушень, передбачених ст. 162³, КУпАП [13]); кредитні; касові або операції з готівкою; операції з фінансовими зобов'язаннями; валютні операції (зокрема, у розслідуванні правопорушень, передбаченого ст.ст. 162-162² КУпАП [10]); з цінними паперами (ст.ст. 222, 222¹, 223¹, 223², 224 ККУ [13]).

Враховуючи, що судово-експертне дослідження є

одним із ключових питань в організації судово-економічної експертизи, актуальності набуває питання стосовно видів методів, які можуть застосовуватися судовим експертом-економістом.

Проведений аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що методичне забезпечення судово-економічної експертизи базується на поєднанні філософських, загальнонаукових, часткових та специфічних методів, розмежування яких представлено на рис. 2, розробленому на основі наукових досліджень вчених [1, с. 24; 5, с. 49-53, 158-163; 11, с. 183-189, 20, с. 22; 22].

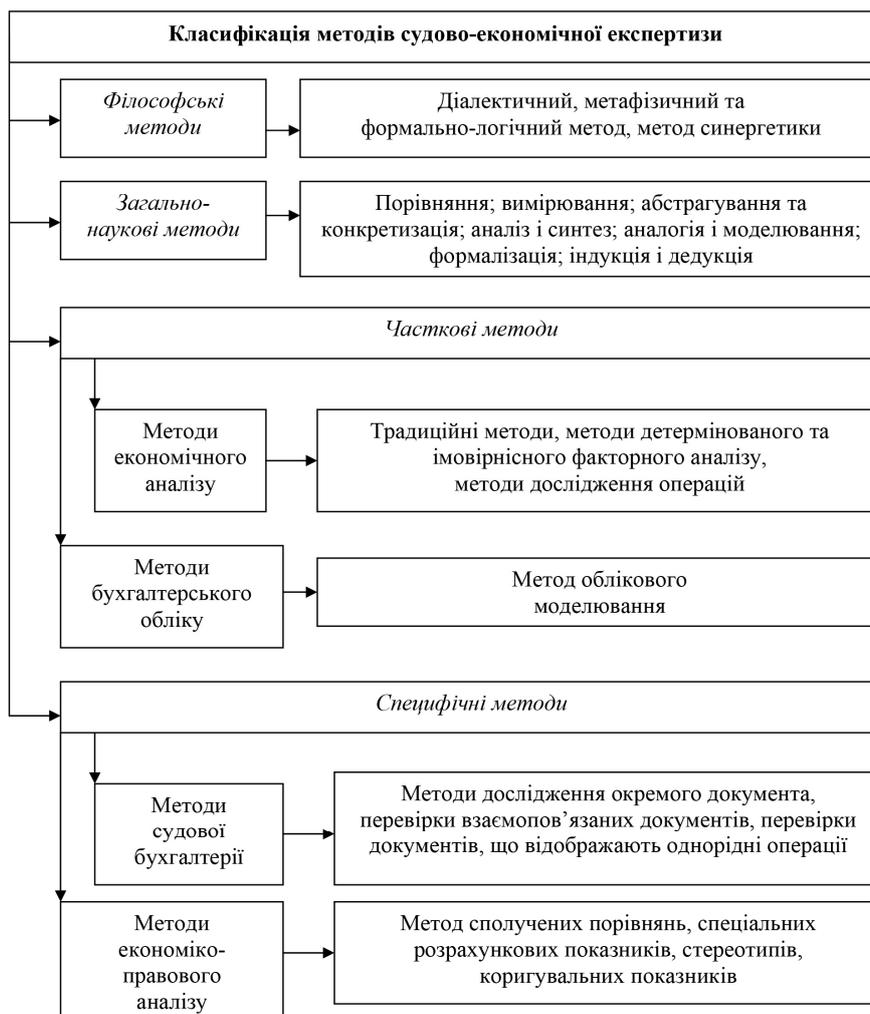

Рис. 2. Класифікація методів судово-економічної експертизи [запропоновано авторами]

До філософських методів автори відносять діалектичний, метафізичний, формально-логічний методи та метод синергетики.

Загальнонаукові методи є проміжною ланкою між філософськими та фундаментальними теоретико-методичними положеннями різних наук. Вони найчастіше використовуються для розпізнавання та виявлення ознак вчинення економічних правопорушень або злочинів.

Часткові методи судово-економічної експертизи включають базові методи інформаційно-аналітичних наук, зокрема методи бухгалтерського обліку та методи економічного аналізу.

До методів бухгалтерського обліку авторами віднесено метод облікового моделювання, який застосо-

вується судовим експертом-економістом у разі встановлення факту втрати або знищення облікових документів. Відновлення втрачених облікових документів досягається через побудову моделі, причому відновлюються не самі облікові документи, а відображені у них господарські операції. Інформація одержана за допомогою облікового моделювання, оцінюється на основі взаємопогоджуваності облікових документів стосовно тієї чи іншої форми бухгалтерського обліку. Методи економічного аналізу представлені формалізованими методами економічного аналізу, які побудовані на жорстко формалізованих аналітичних залежностях між показниками.

Дані методи залежно від використання математик-

ного апарату автори поділяють на кілька підвидів: традиційні методи – за їх допомогою здійснюється первинне аналітичне оброблення інформації: групування; порівняння; відносні, середні, модальні та медіанні показники; графічні; методи детермінованого факторного аналізу – використовуються, коли існує функціональна залежність між показниками: елімінування (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць), інтегральні; логарифмічні; пропорційного поділу; балансів; методи імовірнісного факторного аналізу – використовуються для вивчення зв'язку, коли існує імовірнісна залежність між показниками: дисперсійний аналіз; кореляційний аналіз; регресійний аналіз; компонентний аналіз, методи дослідження операцій: математичне програмування, комбінаторний аналіз, статистичне моделювання, чисельні методи оптимізації.

Специфічні методи судово-економічної експертизи доцільно розподіляти на методи судової бухгалтерії та методи економіко-правового аналізу. До методів судової бухгалтерії, на думку авторів, слід віднести методи документальної перевірки, зокрема: методи дослідження окремого документа (формальна, нормативно-правова і арифметична перевірка); методи перевірки взаємопов'язаних документів (зустрічна перевірка і взаємний контроль документів), методи перевірки документів, що відображають однорідні операції (метод відновлення кількісно-сумового обліку, контрольне порівняння залишків). Використання відповідних методів документальної перевірки дає можливість судовим експертам-економістам встановити факти маскування злочинних дій, пов'язаних зі зниженням первинних облікових документів, внесених в документи підроблених записів.

Методи економіко-правового аналізу дають змогу виявляти деструктивні відхилення в економічній діяльності суб'єкта господарювання, зумовлені економічними правопорушеннями або злочинами, з допомогою спеціальних засобів і прийомів. До таких методів автори відносять: метод сполучених порівнянь – використовуються для порівняння взаємозалежних показників з метою виявлення негативного зв'язку, обумовленого шахрайством або іншим протиправним вчинком); метод спеціальних розрахункових показників – використовуються для встановлення розбіжностей між спеціальним розрахунковими і фактичними показниками, які свідчать про наявність правопорушення; метод стереотипів – застосовується для виявлення типових змін економічних показників, зумовлених конкретними способами вчинення правопорушення; метод коригуючих показників – використовуються для встановлення злочину шляхом зіставлення економічних показників, наявних у звітності, або спеціальних даних, із факторами навколишнього середовища, в якому функціонує підприємство.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення трактування категорії «судово-економічна експертиза» виокремлено її основні сутнісні ознаки та подано власне бачення цієї дефініції. Запропонована класифікація родів та видів судово-економічної експертизи може бути методичною основою під час проведення судово-експертних досліджень. Удосконалено класифікацію методів судово-

економічної експертизи, до яких віднесено: філософські, загальнонаукові, часткові та специфічні методи, які знаходяться між собою у тісному зв'язку.

Список використаних джерел

1. Бруханський Р.Ф. Судово-бухгалтерська експертиза. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. 246 с.
2. Вавилова В.В. Судова економічна експертиза: її види та можливості. Будні експерта. URL: <https://nise.com.ua/content/files/budni-experta-may.pdf>
3. Виноградова М.М., Нерсесян М.Г. Судебная экономическая экспертиза. Теория и практика судебной экспертизы. 2007. № 4 (8). С. 70-75.
4. Дікань Л.В., Понікаров В.Д., Кожушко О.В. Судово-економічна експертиза. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 221 с.
5. Дондик Н.Я., Дондик Г.П. Судова бухгалтерія. Київ: ЦУЛ, 2011. 208 с. С. 158-163.
6. Єрмоленко В.А. Сутність дефініції «судово-економічна експертиза». Управління ризиком. 2014. № 12. С. 42-43.
7. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
8. Клименко Н.І. Щодо сутності корупції та антикорупційних судових експертиз. Віче. 2012. № 6. С. 15-17.
9. Клименко Н.І., Федчишина В.В. Судово-економічна експертиза: сучасний стан і актуальні питання. Криміналістичний вісник. 2016. № 1. С. 56-61.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0005.html.
11. Колісник О.П. Концептуальні підходи до формування методичного забезпечення судово-бухгалтерського експертизи. Вчені записки університету «КРОК». 2013. Вип. 3.3. С. 183-189.
12. Кривцова Т.О. Удосконалення правового забезпечення судово-економічної експертизи як форми економічного контролю. Бізнес Інформ. 2015. № 2. С. 48-53.
13. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
14. Кулікова Н.Т. Взаємозв'язок понять факту та події у бухгалтерському обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 3 (24). С. 269-275.
15. Перезовова І.В. Економічна експертиза як специфічна галузь знань. Економіка: реалії часу. 2013. № 3. С. 97-105.
16. Податковий кодекс України від 23.12.2010 р. № 2856-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
17. Романів С.Р., Будник Л.А., Саченко С.І. Судово-економічна експертиза в Україні: її економічна сутність та кадрове забезпечення. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 23. С. 343-350.
18. Судебная бухгалтерия / А.М. Бандурка и др. Харьков: Титул, 2007. 232 с.
19. Стельмах Н.Є. Економіко-правова сутність судово-бухгалтерської експертизи в ринкових умовах господарювання. Облік і фінанси. 2014. № 4 (66). С. 64-68.
20. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз. Полтава: ПДАА, 2016. 430 с.
21. Федчишина В.В. Щодо окремих аспектів податкової експертизи. Фінансове право. 2016. № 1(35). С. 38-42.
22. Федчишина В.В. Методика судово-бухгалтерської експертизи: підходи до визначення. URL: <file:///C:/Users/Helen/Downloads/89459-190078-1-PB.pdf>.
23. Хомутенко О.В. Судова економічна експертиза як інструмент формування принципів забезпечення позитивних ефектів в економіці. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2015. Вип. 15. С. 306-312.
24. Швець В.С. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи. К.: Каравела, 2008. 240 с.

References.

1. Brukhanskyi R.F. *Forensic accounting expertise*. Ternopil: TNEU, 2010. 246 p. (in Ukrainian).
2. Vavilova V.V. *Forensic economic expertise: its types and opportunities*. *Weekday expert*. URL: <https://nise.com.ua/content/files/budni-experta-may.pdf> (in Ukrainian).
3. Vinogradova M.M., Nersesyan M.G. *Forensic economic expertise. The theory and practice of forensic examination*. 2007. № 4 (8). pp. 70-75. (in Russian).
4. Dikan L.V., Ponikarov V.D., Kozhushko O.V. *Forensic and economic expertise*. Kharkiv: KhNEU after S. Kuznets, 2017. 221 p. (in Ukrainian).
5. Dondyk N.Ya., Dondyk H.P. *Forensic accounting*. Kyiv: TsUL, 2011. 208 p. pp. 158-163. (in Ukrainian).
6. Yermolenko V.A. *The essence of the definition of "forensic and economic expertise"*. *Risk management*. 2014. № 12. pp. 42-43. (in Ukrainian).
7. *Instruction on the appointment and conduct of forensics and expert investigations* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>. (in Ukrainian).
8. Klymenko N.I. *Concerning the essence of corruption and anticorruption judicial expertise*. *Viche*. 2012. № 6. pp. 15-17. (in Ukrainian).
9. Klymenko N.I. *Fedchyshyna VV Forensic and economic expertise: current state and current issues*. *Forensic Bulletin*. 2016. № 1. pp. 56-61. (in Ukrainian).
10. *Code of Ukraine on Administrative Offenses of December 7, 1984 № 8073-X*. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0005.html. (in Ukrainian).
11. Kolesnyk O.P. *Conceptual approaches to formation of methodological support of forensic accounting*. *Academic notes from KROK University*. 2013. Issue 3.3. pp. 183-189. (in Ukrainian).
12. Krivtsova T.O. *Improving legal support for forensic expertise as a form of economic control*. *Business Inform*. 2015. № 2. pp. 48-53. (in Ukrainian).
13. *The Criminal Code of Ukraine dated 05.04.2001* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (in Ukrainian).
14. Kulikova N.T. *Relationship between concepts of fact and events in accounting*. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*. 2012. Issue 3 (24). pp. 269-275. (in Ukrainian).
15. Perevozova I.V. *Economic expertise as a specific field of knowledge*. *Economy: the realities of time*. 2013. № 3. pp. 97-105. (in Ukrainian).
16. *Tax Code of Ukraine dated 23.12.2010 № 2856-VI*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (in Ukrainian).
17. Romaniv S.R., Budnyk L.A., Sachenko S.I. *Forensic and economic expertise in Ukraine: its economic nature and staffing*. *Market infrastructure*. 2018. Issue 23. pp. 343-350. (in Ukrainian).
18. *Forensic accounting / A.M. Bandurka et.al*. Kharkiv: Title, 2007. 232 p. (in Ukrainian).
19. Stelmakh N.Y. *Economic and legal essence of forensic accounting in market conditions of management*. *Accounting and Finances*. 2014. No. 4 (66). pp. 64-68. (in Ukrainian).
20. Tiutiumyk Yu.M., Dorohan-Pysarenko L.O., Tiutiumyk S.V. *Financial analysis*. Poltava: PDAA, 2016. 430 p. (in Ukrainian).
21. Fedchyshyna V.V. *Concerning certain aspects of tax examination*. *Finance's law*. 2016. № 1 (35). pp. 38-42. (in Ukrainian).
22. Fedchyshyna V.V. *Methods of forensic accounting: approaches to definition*. URL: <file:///C:/Users/Helen/Downloads/89459-190078-1-PB.pdf>. (in Ukrainian).
23. Khomutenko O.V. *Forensic economic expertise as a tool for forming the principles of ensuring positive effects in the economy*. *The theory and practice of forensics and forensics*. 2015. Issue 15. pp. 306-312. (in Ukrainian).
24. Shvets V.Y. *Fundamentals of accounting and forensic accounting*. Kyiv: Caravel, 2008. 240 p. (in Ukrainian).